

GRİMM MASALLARINDAKİ STATÜ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ*

An Analysis of the Status and Personality Traits In Terms of Gender In Grimms' Fairy Tales

Dr. Aygül ŞAHİN TOPTAŞ**

ÖZ

Grimm Masalları, Alman kültürünün ve folklorunun özelliklerini ortaya koyan yegâne eserlerden biridir. Bir toplumun değerlerini, geleneklerini ve dünya görüşünü yansıtarak kültürel bir bağlamda anlatan masallar, toplumsal cinsiyet rollerini de içererek çocuklara aktarılır ve böylece toplumsal cinsiyet normlarının nesilden nesile geçişi sağlanır. Grimm Masalları da bu yönüyle toplumsal cinsiyet kavramının nesillere aktarımına hizmet eden birer araçtır. Buna ek olarak bu masalarda yer alan toplumsal statü ve kişilik özellikleri dönemin kültür anlayışı içerisinde cinsiyetin toplumsal hayata yansımalarını görmemize imkân sunmaktadır. Bu çalışmada, Grimm Masallarında kadın ve erkek karakterlerin toplumsal statü ve kişilik özelliklerinin toplumsal cinsiyet açısından nasıl tasvir edildiğini ve toplumsal cinsiyet fikrinin bu araçlar aracılığıyla topluma nasıl aktarıldığını incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda masallardaki karakterlerin cinsiyet temelinde toplumsal statü ve kişilik özellikleri analiz edilerek masalarda toplumsal cinsiyetin nasıl temsil edildiği ve kadın ile erkeğin toplumdaki rolleri ve davranış biçimleri ele alınmıştır. Bu inceleme, Grimm Masalları aracılığıyla geçmiş dönemlerdeki cinsiyet normlarını anlama ve günümüzde hâlâ devam eden cinsiyet rolleri konusundaki düşünceleri sorgulama potansiyeline sahiptir. Ayrıca, masallardaki statü ve kişilik özelliklerinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi, folklorun insanların kimlik ve değerlerini nasıl şekillendirdiğini anlamamıza yardımcı olurken, cinsiyet rollerinin tarih boyunca nasıl şekillendiğini ve hâlâ devam eden tartışmaları nasıl etkilediğini anlamamıza katkı sağlar. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Grimm Masallarında yer alan 210 masal incelenmiş 22 masalda hiçbir toplumsal statü yer almadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle toplumsal statü ve kişilik özellikleri incelenirken 188 masal ele alınmıştır. Erkek ve kadınlara ait statüler incelendiğinde dikkat çeken en önemli özellik, cinsiyetin statü üzerindeki belirleyici etkisidir. Grimm Masallarındaki toplumsal statü ve kişilik özellikleri incelendiğinde, kadın ve erkek karakterler arasında belirgin farklılıkların olduğunu görülmektedir. Erkek karakterlerin masalarda daha çeşitli toplumsal roller üstlendikleri, kadın karakterlerin ise daha çok ev işleri ve hizmet gibi ev içi rollerde tasvir edildiği belirlenmiştir. Kadın karakterler pasif bir şekilde konumlandırılmış, kadınlara açığı ve hizmetçi gibi cinsiyete dayalı mesleki statüler dışında başka bir toplumsal statü verilmemiştir. Grimm Masalları kadın ve erkeklerin kişilik özellikleri açısından incelendiğinde erkeklerin daha çok pozitif, kadınların ise daha çok negatif özelliklerle tasvir edildiği görülmüştür. Erkek karakterler genellikle güçlü, lider ve dışa dönük rolleri temsil ederken, kadın karakterler daha pasif, daha çok ev içi rollerde, fedakâr ve koruyucu figürler olarak tasvir edilmiştir. Bu farklılıklar, Grimm Masallarının yazılmış olduğu 19. yüzyıl Almanya'sının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin bir yansıması olduğu ve kadınların toplum içindeki güç ve etki alanlarının sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, masalların insanların kimliklerini ve değerlerini nasıl etkilediğini anlamak için yeni bir perspektif sunmaktadır. Grimm Masalları üzerinden yapılan bu çalışma, folklorun cinsiyet rollerini anlama ve değiştirme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koyabilir.

Anahtar Kelimeler

Grimm Masalları, Alman edebiyatı, kültür, toplumsal cinsiyet.

ABSTRACT

Grimms' Fairy Tales are one of the most important works that reveal the characteristics of German culture and folklore. Fairy tales, which reflect a society's values, traditions, and worldview and tell them in a cultural context, include gender roles and are passed on to children, thus ensuring the transmission of gender norms from generation to generation. In this respect, Grimms' Fairy Tales are tools that serve to transmit the concept of gender to different generations. In addition, the social status and personality traits in these tales allow us to see the reflections of gender on social life within the cultural understanding of the period. This

* Geliş tarihi: 26 Eylül 2023 - Kabul tarihi: 19 Nisan 2024

Şahin Toptaş, Aygül. "Grimm Masallarındaki Statü ve Kişilik Özelliklerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi" 144 (Kış 2024): 40-52

** Gazi Üniversitesi, Yabancı Dilleri Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, aygulsahin@gazi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8468-1688.

study aims to examine how the social status and personality traits of male and female characters in Grimms' Fairy Tales are portrayed in terms of gender and how the idea of gender is transferred to society through these tools. For this purpose, the social status and personality traits of the characters in the fairy tales are analysed on the basis of gender, and how gender is represented in fairy tales and the roles and behaviours of men and women in society are discussed. This analysis has the potential to understand the gender norms of the past through Grimms' Fairy Tales and to question the ideas about gender roles that still persist today. In addition, examining the status and personality traits in fairy tales in terms of gender helps us understand how folklore shapes people's identities and values and contributes to our understanding of how gender roles have been shaped throughout history and how they still affect ongoing debates. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. Within the scope of the research, 210 tales in Grimms' Fairy Tales were analysed, and it is found that there was no social status in 22 tales. For this reason, 188 fairy tales were analysed while examining social status and personality traits. When the status of men and women is analysed, the most essential feature that draws attention is the determining effect of gender on status. When the social status and personality traits in Grimms' Fairy Tales are analysed, it is seen that there are significant differences between male and female characters. It is also found that male characters assume more diverse social roles in fairy tales, while female characters are mostly depicted in domestic roles such as housework and service. Female characters are positioned in a passive way, and women are not given any social status other than gender-based occupational statuses such as that of cooks and maids. When Grimms' Fairy Tales are analysed in terms of the personality traits of men and women, it is seen that men are mostly depicted with positive traits, and women are mostly depicted with negative traits. While male characters generally represent strong, leader, and extroverted roles, female characters are depicted as more passive, more domestic, sacrificing, and protective figures. These differences reflect the gender inequalities of 19th century Germany, where Grimms' Fairy Tales were written, and show that women's power and influence in society were limited. This research offers a new perspective to understand how fairy tales affect people's identities and values. This study based on Grimms' Fairy Tales may reveal that folklore has the potential to understand and change gender roles.

Keywords

Grimms' Fairy Tales, German literature, culture, gender.

Giriş

Masallar, folklorun önemli bir türü olarak, bir toplumun kültürel mirasını ve değerlerini yansıtan önemli bir araçtır. Folklor, insanların geleneksel kültürel pratiklerini, inançlarını ve sanatlarını inceleyen bir disiplindir (Oğuz 2007). Bir ülke veya belirli bir bölgeye ait maddi ve manevi kültürel ürünleri derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son olarak bu bilgiyi bir bütün hâlinde sunmayı amaçlayan bir bilim dalıdır (Örnek 1995: 15). Folklor ürünleri, bir toplumun kültürel mirasının ve değerlerinin nesilden nesile aktarıldığı önemli bir araç olarak kabul edilir. Folklor, bir topluluğun ortak kültürel mirasını oluşturan, mitler, masallar, şarkılar, gelenekler ve diğer ifade biçimlerinin incelendiği disiplindir (Dundes 1965: 1-3). Masallar, bir toplumun düşünsel, duygusal ve sosyal yapısını yansıtarak hem eğitici bir işlev görür hem de insanların kolektif bilincini şekillendirir. Grimm Kardeşler tarafından derlenen ve yayınlanan masallar da bu anlamda öne çıkmaktadır. Grimm Masalları, 19. yüzyılda Almanya'da derlenen ve dünya çapında tanınan bir masal koleksiyonudur. Bu masallar, sadece çocukların masal dinlemesi için değil, aynı zamanda toplumsal dinamikleri ve cinsiyet rollerini anlamak için de önemli bir kaynak sunmaktadır. Alman edebiyatının önemli eserlerinden biri olan Grimm Masalları, Grimm Kardeşler olarak bilenen Jacob Grimm (1785-1863) ve Wilhelm Grimm (1786-1859) tarafından derlenmiştir. Bu masallar ilk olarak *Kinder-und Hausmärchen* adıyla 1812-1814 yıllarında yayımlanmıştır. Grimm Masalları, Alman halkının geleneklerini yansıtan bir belge niteliği taşımaktadır. Ayrıca bu masallar zaman içerisinde toplumsal tepkilere göre değişime uğramıştır. Grimm Kardeşler; masalları, gerçek halk hikayeleri olarak değerlendirilen ve bu masalları sözlü geleneklerden kaynaklanan halk kültürünün özgün taşıyıcıları olarak kabul edilen birer halk bilimci olarak görülmekte ve 19. yüzyılda halk biliminin temel kurucuları olarak

kabul edilmektedirler (Leach ve Fried 1949: 466; Rölleke 1998; Yılmaz 2013: 35 ve 45; Çalık 2018: 19-21). Grimm Kardeşler, romantik dönemin folklor çalışmalarının öncüleri olarak kabul edilirler. Alman Romantizmi, Aydınlanma'nın karşıtı olarak ortaya çıkmış ve özellikle tarih ve halk edebiyatına büyük ilgi göstermiştir. Bu ilgi, Almanya'da tam anlamıyla bir romantik akım hâlini almıştır (Çobanoğlu 2008: 94; Neuhaus 2017: 2). Bu dönemde masal araştırmalarının önemi, o dönemin ekonomik, toplumsal ve siyasi gelişmeleri gibi etkenlerle artmıştır. Grimm Kardeşler de bu dönemin etkisi altında, Alman milletinin kültürünü ve kökenini mitlerde ve masalarda aramışlar (Oğuz 2010) ve geleneksel halk öğelerini koruma amacı güderek, folklor unsurlarının unutulmasını engellemeyi hedeflemişlerdir (Walsh 2001: 183).

Bu çalışmanın amacı, Grimm Masallarında kadın ve erkek karakterlerin toplumsal statü ve kişilik özelliklerinin toplumsal cinsiyet açısından nasıl tasvir edildiğini inceleyerek toplumsal cinsiyet fikrinin bu araçlar aracılığıyla toplumdaki sosyal ve kültürel etkilerini araştırmaktır. Bu doğrultuda, masallardaki karakterlerin toplumsal statü ve kişilik özellikleri cinsiyet temelinde analiz edilerek, toplumsal cinsiyetin bu masalarda nasıl temsil edildiği ortaya konmuş ve Grimm Masallarında kadın ve erkeklerin toplumdaki yeri ve davranış biçimleri ele alınmıştır. Ayrıca Grimm Masallarında Alman toplumunda ve kültüründe 19. yüzyılda kadın ve erkeğin toplumdaki yeri ve beklenen davranışlar ortaya konmuştur. Grimm Masallarının bu yönde incelenmesi, geçmiş dönemlerdeki cinsiyet normlarını anlamamıza yardımcı olabileceği gibi, günümüzde hâlâ devam eden cinsiyet rolleri konusundaki düşüncelerimizi de sorgulatma potansiyeline sahiptir. Grimm Masallarında yer alan statülerin ve kişilik özelliklerinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi, folklorun ve masalların insanların kimlik ve değerlerini nasıl şekillendirdiğini anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışma ayrıca, cinsiyet rollerinin geçmişten günümüze nasıl değiştiğini ve hâlâ devam eden cinsiyet rolleri tartışmaları nasıl etkilediğini anlamamıza katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, farklı toplumlarda ortaya çıkan masalların toplumsal cinsiyet açısından incelenmesiyle, masalların ortaya çıktığı toplumlardaki toplumsal cinsiyet algısındaki benzerlikler ve farklılıkların değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma amaçları doğrultusunda belirli olaylar veya konular hakkında yazılı materyallerin detaylı bir analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek 2016). Doküman incelemesinin kritik bir adımı olan dokümanlara erişim ve orijinalliğini doğrulama aşamaları sırasında Grimm Kardeşlerin *Kinder und Hausmärchen* adlı Grimm Masalları kullanılmıştır (Grimm ve Grimm 2014). İki ciltten oluşan bu kitapta toplamda yer alan 210 masal incelenerek içerik analizi yapılmış ve kategorilere ayrılmıştır. İçerik analizinin temel hedefi, elde edilen verileri anlamak ve açıklayacak kavramları ve ilişkileri tanımlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2016: 162).

1. Kişilik, Statü, Rol ve Toplumsal Cinsiyet

Kişilik, bireyin duygusal, fiziksel ve zihinsel özelliklerinin bütünleştiği ve yaşamının her davranışını, tutumunu ve eylemini yansıttığı bir bütündür (Çiçek ve Aslan 2020). Kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarını etkileyen, yaşanan anın, biyolojik durumun ve sosyal çevrenin ötesinde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimlerle tanımlanır (Taymur ve Türkçapar 2012). Kişilik özelliği ise bir bireyin davranışları, düşünce şekli, duygusal tepkileri ve ilişkileri şekillendiren kalıcı ve kararlı özelliklerin bir bütünüdür (Parks-Leduc vd.2015). Kişilik, bir kişinin doğuştan getirdiği özelliklerle (genetik faktörler) ve yaşam boyu deneyimlerin etkisiyle şekillenir (Atkinson vd. 1999). Bir insanın kişilik özellikleri, farklı durumlarda nasıl tepkiler vereceğini belirler.

Bu özellikler genellikle sabittir, ancak zaman içinde değişebilirler. Bir kişinin sahip olduğu özellikleri daha kesin bir şekilde anlamak için, farklı durumlardaki tepkilerini gözlemlemek gerekir (Asendorpf 1996: 35).

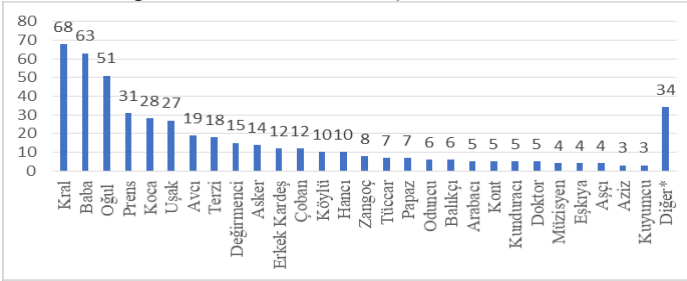
Statü, bir bireyin veya grubun toplumdaki konumunu, toplumun onlara atfettiği değer ve anlamı ifade eder; bu nedenle kişinin kendi görüşleri değil, toplumun algıladığı konumu statüyü belirler (Giddens 2012: 1073). Rol ise, toplumsal statü ve pozisyonlara ilişkilendirilen ve bireylerden belirli davranışlar veya beklentileri yerine getirmelerini bekleyen normlar ve beklentilerin bir araya gelmesiyle oluşan bir kavramdır. Bu beklentiler, toplumsal kimlik ve statüye bağlı olarak farklılık gösterebilir ve bireylerin belirli bir rolü kabul etmelerini ve icra etmelerini gerektirir (Marshall 1999: 624). İnsanlar bir rol üstlendiklerinde belirli beklentilerle karşı karşıya kalırlar. Bu bir yandan karakter özellikleri diğer yandan ise davranışlar için geçerlidir. Rol ve statü birbirine bağlıdır ve birbirinden ayıramazlar. Rol, sadece bireyin kendi tercihleri değil, aynı zamanda toplumun belirlediği beklentileri de içerir. Bu nedenle, bir bireyin sahip olduğu roller hem kişisel seçimleri hem de toplumsal beklentileri içerir (Linton 1936). Toplumsal statüler, bireyleri belirli toplumsal kurallara uymaya zorlayarak onları yönlendirir. Toplumsal statünün belirlediği bu normlara uygun davranmak, toplumsal rolün yerine getirilmesini gerektirir. Her bir statü, bireylerin üstlenmeleri gereken belirli görevleri içerir. Statü, bireyin toplum içindeki prestiji ve saygınlığıdır; rol ise toplumun bireyden beklediği belirli davranışları temsil eder (Bensman ve Rosenberg 1976: 36).

Toplumsal cinsiyet ilk olarak cinsiyet ayrımlarının temelde toplumsal olduğunu savunan bir yaklaşımı yansıttığını iddia eden Amerikalı feministler tarafından ortaya atılmıştır. Aynı zamanda, biyolojik determinizmi ve cinsel farklılığı ifade eden terimlerin kullanımına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (Scott 2010). Biyolojik cinsiyet doğuştan gelirken, toplumsal cinsiyet yaşanan toplumda kazanılmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kültüre bağlı olarak kadın ve erkeğe atfedilen rollerin, beklentilerin ve davranış biçimlerinin bir yansımasıdır. Bu kavram genellikle bireyin biyolojik özellikleriyle ilişkilendirilen psikolojik nitelikleri de içerir (Dökmen 2009). Toplumsal cinsiyet kültürel olarak inşa edilmektedir (Butler 2016: 50), çünkü bu roller ve beklentiler toplumun değerleri, normları ve gelenekleri tarafından şekillendirilir (Karaaslan 2019: 32-33). Cinsiyet değişmezken, toplumsal cinsiyet zaman, kültür ve aileye göre değişebilir. Cinsiyet doğal bir olgu iken, toplumsal cinsiyet insanlar tarafından oluşturulan bir kavramdır. Toplum içerisinde her bir bireyin cinsiyeti, onlara özgü rolleri ve davranış biçimlerini belirleyen, yönlendiren ve sınırlayan kültürel değerler mevcuttur. Bu kültürel değerler, kadın ve erkeğin nasıl olmaları gerektiğini, nasıl davranmaları gerektiğini ve hangi sorumlulukları taşıdıklarını belirten rolleri içerir. Bu roller, toplumun tanımladığı ve bireylerden beklediği belirli davranış ve tutumları ifade eder. Toplumsal cinsiyet rolüne uygun hareket etmek, her bireyden beklenen bir davranış şeklidir. Bu cinsiyet rolleri, kişinin anne karnında başlayarak, bebeklik dönemi, aile yaşamı, okul, iş hayatı ve hatta yasalarla şekillenir. Bu süreç sonucunda edinilen kalıplar, sıklıkla sorgulanmayan inançlara dönüşebilir (Saraç 2013; Karaaslan 2019: 28-32).

Toplumsal cinsiyet, kişilik ve toplumsal statü kavramları birbirlerine bağlıdır ve insanların davranışlarını, tutumlarını ve yaşamlarını etkilemektedir. Bu bağlamda, bu kavramları derinlemesine anlamak ve toplumda yaşanan değişimleri izlemek, bireylerin nasıl davrandıklarını ve toplumun nasıl işlediğini anlamamıza yardımcı olur.

2. Grim Masallarında Statüler ve Toplumsal Cinsiyet Algısının Statülere Etkisi

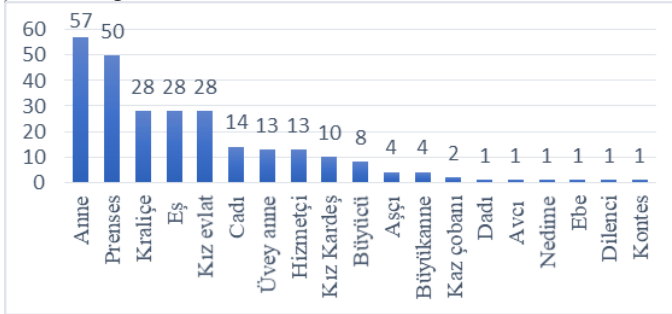
Araştırma bulguları iki kategoride toplanmıştır: Toplumsal statü ve kişilik özellikleri. Toplumsal statü kadın ve erkek olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Araştırma kapsamında 210 masal incelenmiş ve 22 masalda hiçbir toplumsal statünün yer olmadığı görülmüştür. Bu nedenle toplumsal statü ve kişilik özellikleri incelenirken 188 masal ele alınmıştır. Bazı masalarda kral, kraliçe gibi toplumsal statüler birden fazla geçtiği için, bazı masal karakterlerinin de birden fazla toplumsal statüsü olduğu (kralın aynı zamanda baba olması ya da eş olması) için erkeklere ait 45 farklı toplam 477 toplumsal statü kadınlara ait 19 farklı toplam 265 statü bulunmuştur.

*Diğer (2 ve 1 Kez Geçen Statüler): Üvey Baba, Bahçıvan, Ulak Sultan, Süpürgeci, Sihirbaz, Demirci, Nalbant, Bekçi, Papa, Marangoz, Tornacı, Muhafız, Büyücü, Orman Korucusu, Kömürücü, İşçi, Mareşal, Koşucu, Seyyah, Kasap, Berber, Kılıç Ustası, Şövalye, Sepici, Dokumacı, Kayıkçı, Çömlekçi.

Grafik 1. Grimm Masallarında Erkeklere Ait Toplumsal Statüler

Erkeklere ait toplumsal statüler değerlendirildiğinde özellikle kral (14,5 %), baba (13,20 %), oğul (10,69 %), prens (6,49 %) ve koca (5,87 %) ilk beş sırayı oluşturmaktadır (Grafik 1). Erkeklere ait statülerde dikkat çeken en önemli özellik cinsiyetin onların statü üzerindeki belirleyici etkisidir. İlk beş sırada yer alan statüler erkek olmayla doğrudan bağdaştırabileceğimiz statülerdir.

Grafik 2. Grimm Masallarında Kadınlara Ait Toplumsal Statüler

Grimm Masallarında kadınlara ait toplumsal statüler incelendiğinde en çok anne (%21,5), prenses (%18,86), kraliçe (%10,56), eş (%10,56) ve kız evladın (%10,56) yer aldığı görülmektedir (Grafik 2). Bazı masalarda kraliçe, prenses, anne gibi aynı statü birden fazla kez kullanılmıştır. Cinsiyet açısından statü dağılımına bakıldığında kadınların erkeklere kıyasla daha sınırlı bir statüye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemin kültürünün ve toplum yapısının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. 19. yüzyılda Almanya'da kadınların toplumsal statüsü, genellikle ev içindeki rollerle sınırlı tutulmuş, ev işleri ve çocuk yetiştirme gibi görevlerle özdeşleştirilmiştir. Bu dönemde kadınların sosyal ve ekonomik özgürlükleri sınırlı olmuş ve genellikle erkeklerin gölgesinde kalmışlardır. Bu nedenle, Grimm Masalları'ndaki kadın karakterlerin belirli toplumsal

statülerle sınırlı olması, o dönemin kültürel ve toplumsal yapısının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Erkek karakterlerin toplumsal statüleri incelendiğinde, en fazla kral, baba, oğul, prens, koca ve uşak gibi statülerin öne çıktığı görülmektedir. Özellikle kral ve baba gibi gücü temsil eden statüler, erkek karakterlerin masallardaki toplumsal statülerinde sıkça geçmektedir. Kadın karakterlerin toplumsal statüleri incelendiğinde ise, en fazla anne, prenses, kraliçe, eş ve kız evlat gibi statülerin öne çıktığı tespit edilmiştir. Erkek karakterlerin kral, baba, oğul, prens gibi statüler dışında terzi, avcı, hancı, değirmenci gibi birçok mesleki statüsü yer almaktadır. Kadınların ise anne, eş, prens, kraliçe gibi ev içi statüler dışında mesleki olarak sadece açıcı, hizmetçi, dadı, ebe gibi toplumsal statüleri bulunmaktadır. Sadece bir masalda kadına avcı statüsü verilmiştir. Stith Thompson'ın (1955) *Halk Edebiyatında Motif İndeksi* çalışmasında da kadın savaşı ve avcı motifinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca masalarda prenseslerin, babaları tarafından bir başkasına ödül olarak sunulması kadınların toplumda çok fazla söz sahibi olmadığını göstermektedir. Boratav (1992: 18-20), kadınların masalarda genellikle babaları tarafından satılabilir, erkeklerin uğurlarına mücadele ettikleri karakterler olarak tasvir edildiklerini ifade etmektedir. Ayrıca kadının rolünün ev işleriyle uğraşmak ve çocuk yetiştirmek olduğunu belirtmiştir. Erum (2009) geleneksel cinsiyet ideolojisinin, kadınları erkeklerle göre belirli rollere yönlendirdiğini ve bu rollerin topluma uyum sağladığına inanıldığını ifade etmiştir. Bacchilega (1997) ve Koraş (2019) Grimm Masallarının ataerkil izler taşıdığını ifade etmektedir. Erkeklik olgusu kadının üstünde hüküm kurarak karşımıza bir güç olarak çıkar (Röhrich 2002). Bu yönüyle bu masallar Alman destanlarındaki ataerkil izleri taşımaktadırlar. 19. yüzyılda kadın eğitimi ve rolü, Jean-Jacques Rousseau'nun cinsiyet teorisi tarafından etkilenmiş ve kadınlar için geleneksel roller sıkça çizilmiştir. Kadınlar, ev işleri ve çocuk yetiştirme gibi görevlerle sınırlı tutulmuş, toplumsal hayatta erkeklere göre daha az görünür olmuşlardır. Bu dönemde kadınların toplumsal cinsiyet rolleri sıkı bir şekilde belirlenmiş ve özgürlükleri kısıtlanmıştır. Ataerkil toplumda evlilik, kadının babanın vesayetinden kurtulup kocanın vesayetine girdiği önemli bir olaydı. Kadın, önce babasının ardından da kocasının mülkiyetindeydi (Schulze 2010; Sarper Öztürk 2011). Kadının ev işlerini idare etmesi beklenirken, erkeğin evi yönetmesi beklenmektedir (Dökmen 2009: 29-32 ve 105-115). Toplumda herkes kendinden beklenen statü ve rolü üstlenmektedir (Langer 1996: 9-11).

3. Erkek ve Kadınlara Ait Statülerde Görülen Kişilik Özellikleri

Grimm Masallarında kişilik özellikleri, kadın ve erkeklere ait pozitif ve negatif toplam dört grupta toplanmıştır. Grimm Masalları, o dönemde hâkim olan erkek egemen kültürel normları yansıtır. Bu masalarda erkekler genellikle güçlü veya kahraman olarak tasvir edilirken, kadın karakterler daha pasif veya yardımcı kişilik özelliklerinde gösterilmiştir. Bu, o dönemin toplumsal normlarına ve cinsiyet rollerine dayanır ve kadınların sıklıkla erkekler tarafından kurtarılmayı beklediği bir temayı yansıtır. Bu durum, Grimm Masallarının tarihsel ve kültürel bağlamına dayalı olarak açıklanabilir. Grimm Masallarında erkekler genellikle güçlü ve iktidar sahibi kahramanlar olarak betimlenir. Tablo 1'de Grimm Masallarında erkeklere ait en çok yer alan yedi toplumsal statü ve bu statülere ait kişilik özelliklerine yer verilmiştir. Erkeklere genellikle kral, baba, prens ve avcı gibi gücü simgeleyen statüler atfedilmiştir. Erkeklerin toplumsal statülerine göre pozitif kişilik özelliklerinin negatif kişilik özelliklerinden daha çok olduğu görülmektedir. Masalarda erkek karakterler genellikle cesur, özgür, otorite sahibi ve bağımsız olarak tasvir edilmektedir. Erkeklerin pozitif özelliklerinde dikkat çeken unsur toplumda görünür olan erkeklerin cesur olarak sunulmasıdır. Bu, 19. yüz-

yılda Alman toplumunda erkeklerin bir kahraman olma arzusuna sahip olduklarını işaret etmektedir. Erkeğin temel değer ölçütü olan kahramanlık, genellikle iki ana fayda sağlar: Birincisi, ödül olarak kadını kazanma; ikincisi, sosyal statüsünün yükselmesi (Sezer 2004: 107).

Tablo 1. Grimm Masallarında Erkeklerle Ait En Fazla Geçen Statüler ve Kişilik Özellikleri

	Kral	Baba	Oğul	Prens	Koca	Uşak	Avcı
Pozitif	Güvenilir	Fedakâr	Cesur	Kararlı	Fedakâr	Sadık	Merhametli
	İyi kalpli	Dindar	Akıllı	Akıllı	Cesur	Duyarlı	İyi kalpli
	Vefakâr	Cesur	Zeki	Cesur	Merhametli	Yardımsaver	Cesur
	Kararlı	Merhametli	Azimli	Yardımsaver	Cefakâr	Cesur	Vefakâr
	Adil	Sevecen		Kurtancı	Minnettar	Çalışkan,	
		Cefakâr		Vefakâr	Merhametli	Merhametli	
		Cömert		İyi kalpli	Sadık	İyi kalpli	
Negatif	Kötü kalpli	Pasif	Aptal	Sadakatsiz	Pasif	Hırsız	
	Öfkeli	Öfkeli	Korkak	Aptal	Aptal	Kötü kalpli	
	Gaddar	Zorba	Gaddar		Cimri	Tembel	
	Hırslı	Acımasız	Kurnaz		Nankör		
	Açgözlü	Cimri	Kötü kalpli		Kötü kalpli		
	Güvenilmez		Kibirli		Acımasız		
			Güvenilmez				
		Zorba					
		Kıskanç					
		Cimri					

Masallardaki genel olarak kadın karakterler daha pasif, erkeğe bağımlı, çocuk sahibi olmaya zorlanan ve duygusal yönü vurgulanan evcil figürler olarak betimlenir (Çalık 2018). Berghammer (2020: 33), kadın statü ve rollerinin 19. yüzyılda çoğu sosyal sınıfta yaşamın içerisinde bu şekilde olduğunu ve masallara bu şekilde yansıdığını ifade etmektedir. Toplum genellikle mağdur kadın figürünü yücelttiği için, masallardaki iyi kadın karakterlerin de genellikle zor durumda oldukları görülür. Bu kadınlar, haksızlıklara fedakârlık ve sabırla ya da pasif bir kızgınlık biçimi olan kırılgnlıkla yanıt vererek diğer insanların karşısında olumlu tepkiler alabilirler (Sezer 2004). Tablo 2’de Grimm Masallarında kadınlara ait en çok yer alan yedi toplumsal statü ve bu statüleri tanımlayan kişilik özelliklerine yer verilmiştir. Kadınların toplumsal statülerine göre negatif kişilik özelliklerinin pozitif kişilik özelliklerinden daha çok olduğu görülmektedir. Anne, prenses, kraliçe, eş, kız evlat ve cadının hem pozitif hem de negatif cinsiyet rolleri bulunmaktadır. Cadı masallarda sadece negatif rollerle betimlenirken *Kuyudaki Kaz Çobanı* masalında bilge, şefkatli ve nazik olarak tasvir edilmiştir. Üvey anne yer aldığı tüm masallarda negatif rollere sahiptir.

Tablo 2. Grimm Masallarında Kadınlara Ait En Fazla Geçen Statüler ve Kişilik Özellikleri

	Anne	Prens	Kraliçe	Eş	Kız Evlat	Cadı	Üvey Anne
Pozitif	Merhametli	Sadık	Merhametli	Sevecen	Zeki	Şefkatli	
	Nasihatçi	Akıllı	Fedakâr	Cefakâr	Cesur	Bilge	
	Duygusal	Vefakâr	Güvenilir	Vefakâr	Çalışkan	Nazik	
	Sevecen	Nazik	Şefkatli	Merhametli	Sadık		
	Cefakâr	Ahlaklı	Yardımsaver	Çalışkan	Duyarlı		
	Şefkatli	Fedakâr		İyi kalpli	Yardımsaver		
	Korumacı	İyi kalpli			Dürüst		
Yardımsaver	Gururlu			Titiz			
Negatif	Çaresiz	Çaresiz	Yalancı	Açgözlü	Tembel	Kötü kalpli	Kıskanç
	Kötü kalpli	Sadakatsiz	Kötü kalpli	Hırslı	Çaresiz	Acımasız	Zorba
	Merhametsiz	Kibirli	Çaresiz	Sadakatsiz	Kötü kalpli	Kurnaz	Kötü kalpli
	Aptal	Kötü kalpli	Acımasız	Kötü kalpli	Merhametsiz		Acımasız
	Kıskanç	kalpli	Sadakatsiz	Yalancı	Kıskanç		Kibirli
		Kurnaz	Merhametsiz	Aptal	Acımasız		Büyücü
				Tembel	Büyücü		
			Kurnaz				

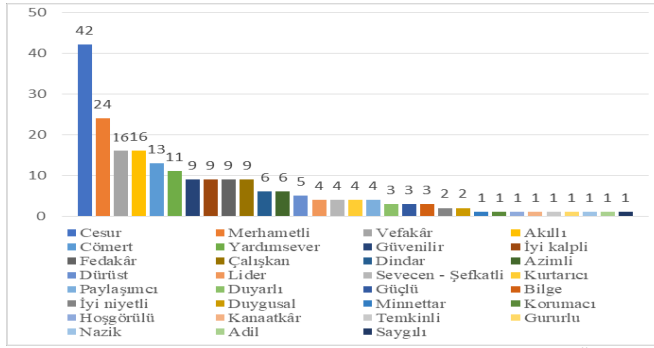
Grimm Masallarında kadın karakterlerde anne, üvey anne ve cadı statüleri oldukça dikkat çekmektedir. Prens ve kraliçe de masallarda çok fazla yer almasına rağmen her

masalda aktif rolleri bulunmamaktadır. Masallarda prenses ve kraliçeler genel olarak pozitif rollerde tasvir edilmiş, çok az masalda negatif rollerinden bahsedilmiştir. Lehnert, (1996) masallarda prenseslerin yüksek sosyal sınıftan geldiğini, bu nedenle genel olarak hoşgörülü, şefkatli, alçakgönüllü, özverili, fedakâr ve yardımsever olarak tasvir edildiğini ifade etmektedir (akt. Berghammer 2020: 37). Grimm Masallarında anneler genel olarak fedakâr, sevecen, merhametli, korumacı olarak tasvir edilmiştir. Anne her ne kadar pozitif özellikler ile ön plana çıksa da üvey anne bunun tam tersi şekilde negatif özellikleri bünyesinde barındıran bir statü olarak görülmektedir. Tatar (1990: 198) Grimm Kardeşlerin masallarında kadınlar çoğunun üvey anne olarak tasvir edildiğini, üvey annelerin kötülüğün kaynağı olarak görüldüğünü ve pasif babalardan daha çok suçlandığını ifade etmektedir. Masallarda yer alan üvey annelerin hepsi kötü rollerle tasvir edilmiş, hiç iyi rol üstlenmemişlerdir. Toth'a göre (2018: 39) Orta Çağ'da, günümüzde idealize edilen anne sevgisi bulunmamaktaydı. Ancak bu kavram, 18. yüzyılın sonlarında ortaya çıktı ve Romantizm döneminde abartılarak idealize edilmiş, özellikle burjuva aile yaşamı ve çocukluk gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Bu dönemdeki üvey anneler, gerçeklikleri kadar iyi olmayan şeytani bir imaja betimlenmiş ve bu olumsuz imaj günümüzde kadar devam etmiştir. Berghammer (2020) toplumsal cinsiyet rollerinin içinde bulunduğu topluma göre zamanla değişebileceğini ifade etmektedir. Grimm Kardeşlerin masalları içinde bulunduğu topluma göre de süreç içinde değişmiştir. "Hansel ile Gretel"deki anne karakteri içinde bulunduğu toplumun burjuva sınıfına uymadığı için üvey anne olarak değiştirilmiştir (Ulukan 2012: 81). Grimm Masallarında negatif kişilik özelliklerinin yüklendiği diğer bir karakter de cadıdır. Berghammer (2020), cadılığın neredeyse iş unvanı yani toplumsal statü olarak kullanıldığını ifade etmektedir. Dingeldein (1985: 52-53), 18. yüzyıla kadar kadınların zulüm gördüğünü ve kınandığını belirtmiş, kadınların şeytanın ve kötülüğün ürünü olarak tasvir edildiği ve cadı imajı yaratıldığını ileri sürmüştür.

4. Grimm Masallarında Cinsiyet ve Kişilik Özellikleri İlişkisi

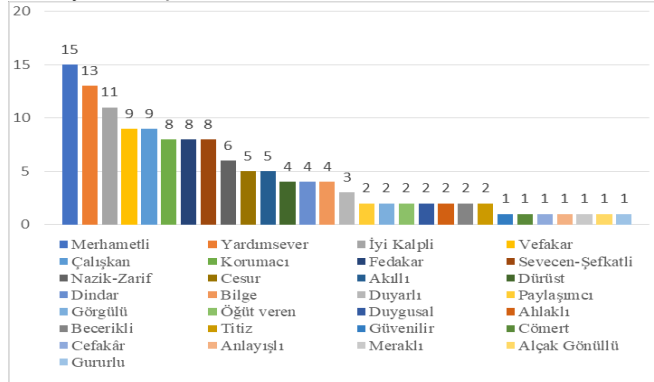
Bir toplumun değerlerini, geleneklerini ve dünya görüşünü yansıtarak kültürel bir bağlam sunan (Çalık 2018) masallar, kişilik özelliklerinin o toplumun öngördüğü cinsiyet özelliklerine göre şekillenmesinde etkisi olan folklorik unsurlardır. Toplumdan masallara, masallardan topluma öğretiler aktarılır. Bu öğretiler, yaşamın çeşitli yönlerini gelecek nesillere rehberlik etme görevi görürler (Koraş 2019). Masallar, çocuklara fantastik dünyalar aracılığıyla hayatın akışını, insan ilişkilerini ve toplumsal dinamikleri öğreten pedagojik araçlardır. Bu masallar, toplumsal cinsiyet rollerini de içererek çocuklara aktarılır ve böylece toplumsal cinsiyet normlarının nesilden nesile geçişi sağlanır (Seçgin ve Yoloğlu 2022). Toplumsal cinsiyet kavramı doğum anından itibaren kazanılmaz, ancak toplumun dayatmalarıyla şekillenir, bireyler bu rolleri ve sorumlulukları öğrenmeye başlarlar. Toplumsal cinsiyet, yaşamımıza erken yaşlarda renkler, oyuncaklar, dil kullanımı, sıfatlar, çizgi filmler ve masallar gibi çeşitli şekillerde giriş yapar, kültürle şekillenir. Masallar, çocukların benlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynarlar çünkü masallarda gördükleri kahramanları idol olarak benimseyerek kendi kimliklerini ve güzellik anlayışlarını şekillendirirler (Ölçer Özünel 2006).

Kadınlara ve erkeklere ait kişilik özellikleri, pozitif ve negatif olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Bazı masal karakterinin birden fazla kişilik özellikleri bulunduğu göz önüne alınarak grafikler oluşturulmuştur. Grafik 3'te Grimm Masallarında yer alan erkeklere ait pozitif kişilik özellikleri verilmiştir.

Grafik 3. Grimm Masallarında Erkeklerle Ait Pozitif Kişilik Özellikleri

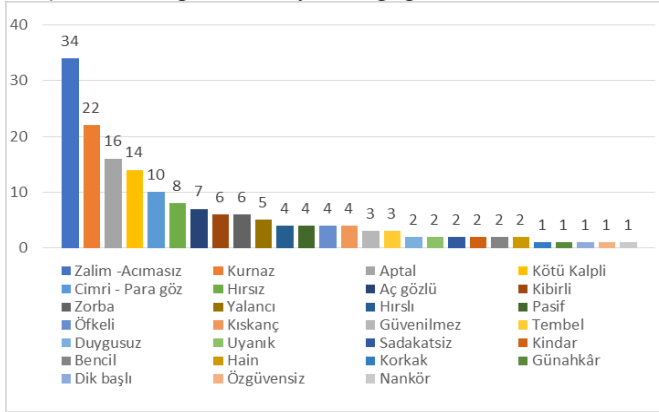
Grafik 3 incelendiğinde erkeklere ait pozitif 31 farklı kişilik özelliği toplam 213 özellik tespit edilmiştir. Erkeklere ait pozitif kişilik özellikleri incelendiğinde erkeklerin genellikle cesur (%19,71), merhametli (%11,26), vefakâr (%7,51), akıllı (%7,51) ve cömert (%6,10) olarak tanımlandığı görülmektedir. “Üç Yılan Yaprağı” masalı bir gencin savaşta cesurca büyük bir zafer kazanması ve prensesle evlenmek için ölüm karşısında bile korkusuzca durduğunu anlatmaktadır. Masallarda erkeklerin en çok cesur olarak tanımlanmasının Almanya’da o dönemdeki toplum yapısında sıklıkla savaşlar ve zorlu yaşam koşullarıyla başa çıkma gerekliliğinin etkisiyle şekillendiği düşünülmektedir. Grimm Masalları, erkek karakterleri genellikle cesur ve risk alan kişiler olarak betimlemiştir. Örneğin, birçok masalda prensler, canavarlarla savaşırken cesaretlerini kanıtlar ve genellikle kurtarıcı konumdadırlar. Bu, o dönemin erkeklik idealiyle uyumlu bir şekilde, erkeklerin toplumda aktif ve kahramanca roller üstlendiklerini gösterir. Bu masallar, erkeklerin cesur, kararlı ve aktif olmalarını vurgulayarak toplumsal cinsiyet normlarını yansıtmıştır.

Grafik 4. Grimm Masallarında Kadınlara Ait Pozitif Kişilik Özellikleri

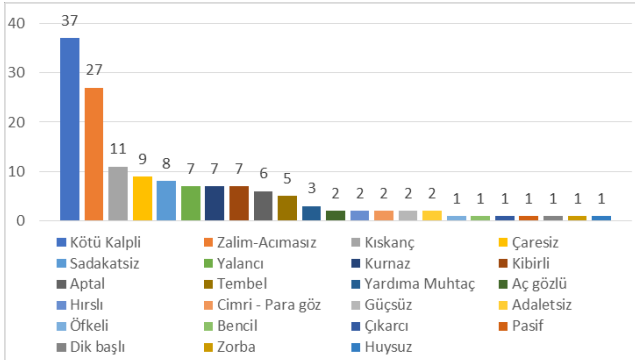
Grafik 4 incelendiğinde kadınlara ait pozitif 29 farklı kişilik özellikleri toplam 133 özellik tespit edilmiştir. Kadınlara ait pozitif kişilik özellikleri incelendiğinde kadınların genellikle merhametli (%11,27), yardımsöver (%9,77), iyi kalpli (%8,27), vefakâr (%6,76), çalışkan (%6,76), koruyucu (%6,01), fedakâr (%6,01) ve sevecen (%6,01) olarak tanımlandıkları görülmektedir. “Külkedisi” masalında, başkarakter olan Külkedisi, merhametli, yardımsöver ve fedakâr bir karakter olarak betimlenir. Bu masalda Külkedisi’nin bu olumlu özellikleri, onun masalın sonunda ödüllendirilmesine yol açar. Bu, kadınların o dönemde beklenen rolleri olan fedakârlık ve yardımsöverlik idealleriyle uyumlu bir şekilde tasvir edilmesidir. Benzer şekilde, “Uyuyan Güzel” masalında da

prenses iyi kalpli, sevecen ve koruyucu bir karakter olarak betimlenir. Grimm Masalları aynı zamanda dönemin toplumsal cinsiyet normlarına uygun olarak kadınları ev içi rollerle ilişkilendirmiş olabilir. Ölçer Özünel (2006) ev içi mekânı kadının ailenin bütünlüğünü korumakla yükümlü olduğu yer olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle, merhametli, fedakâr ve yardımsever gibi özelliklerin, kadın karakterlerin ev işleriyle ve aile yaşamıyla ilişkilendirildiği idealleri yansıttığı görülmektedir.

Grafik 5. Grimm Masallarında Erkeklerle Ait Negatif Kişilik Özellikleri

Grafik 5'te erkeklerle ait negatif 27 farklı kişilik özellikleri toplam 167 özellik tespit edilmiştir. Erkeklerle ait negatif kişilik özellikleri incelendiğinde erkeklerin en çok zalim acımasız (20,35 %), kurnaz (%13,17), aptal (%9,58), kötü kalpli (%8,38), cimri (%5,98), olarak tanımlandığı görülmektedir. Erkeklerin genellikle acımasız veya kurnaz olarak tasvir edilmesi, dönem koşullarında toplumsal beklentilerin ve baskıların bir sonucu olabilir.

Grafik 6. Grimm Masallarında Kadınlara Ait Negatif Kişilik Özellikleri

Grafik 6 incelendiğinde kadınlara ait negatif 23 farklı, toplam 144 kişilik özelliği tespit edilmiştir. Kadınlara ait negatif kişilik özellikleri incelendiğinde kadınların en çok kötü kalpli (% 25,69), zalim acımasız (% 18,75), kıskanç (% 7,63), çaresiz (% 6,25) , sadakatsiz (% 5,55) olarak tanımlandığı görülmektedir. Kadın karakterlerin negatif özelliklere sahip olması, o dönemin cinsiyet algısını yansıttığı gibi, hikâyenin gelişimini ve çatışmasını desteklemek amacıyla da kullanılabilir. “Pamuk Prenses” masalında kötü kalpli Üvey Anne, Pamuk Prenses’e karşı negatif bir rol oynar. Üvey annenin kıskançlığı ve kötülüğü, masalın ana çatışmasını oluşturur ve bu çatışma etrafında hikâye ilerler. Pamuk Prenses, üvey annenin kötü niyetli planlarına karşı hayatta kalmaya çalışırken,

masalın okuyucusuna iyi ile kötü arasındaki mücadeleyi ve adaletin sonunda sağlandığını gösterme fırsatı sunar. “Hansel ve Gretel” masalında da benzer şekilde çocukları terk eden üvey anne ve cadı kötü kalpli, acımasız karakterler olarak tasvir edilmektedir.

Grimm Masallarında kişilik özellikleri ile ilgili bulgular ele alındığında, erkek karakterler için pozitif özellikleri arasında cesur, merhametli, vefakâr, akıllı ve cömert özelliklerin sıkça vurgulandığı görülmektedir. Kadın karakterlerin ise merhametli, yardımsever, iyi kalpli, vefakâr, koruyucu ve fedakâr gibi pozitif özelliklerle öne çıktığı belirlenmiştir. Erkek karakterler için negatif özellikler arasında zalim acımasız, kurnaz, aptal, kötü kalpli ve cimri gibi özelliklerin öne çıktığı tespit edilmiştir. Kadın karakterler için ise kötü kalpli, zalim acımasız, kıskanç, çaresiz ve sadakatsiz gibi negatif özellikleri öne çıkmaktadır. Kadın ve erkeklerin kişilik özelliklerindeki farklılık toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargıların varlığını işaret eder. Bu tür kalıp yargılar, cinsiyet ayrımcılığının temelini oluşturur.

Sonuç

Araştırmada Grimm Masallarında kadın ve erkek karakterlerin toplumsal statüleri ve kişilik özellikleri toplumsal cinsiyet temelinde ele alınmıştır. Çalışma kapsamında, masallardaki toplumsal statü ve kişilik özelliklerinin incelenmesi, kadın ve erkek karakterler arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermiştir. Erkek karakterler genellikle kral, baba, oğul, prens, koca gibi statülere sahipken; kadın karakterler genellikle anne, prenses, kraliçe, eş ve kız evlat gibi statülere sahip olduğu belirlenmiştir. Özellikle kral ve baba gibi erkek statülerinin sıkça vurgulanması, erkek karakterlerin toplumsal rollerindeki güçlü pozisyonlarını yansıtmaktadır. Erkek karakterlerin kral, baba, oğul, prens gibi aile ve devlet yönetimi ile ilgili statülerin yanı sıra terzi, avcı, hancı, değirmenci gibi mesleklerle ilişkili statüler de taşınmaları erkeklerin çeşitli toplumsal roller üstlenmelerini göstermektedir. Kadın karakterlerin ise daha çok ev işleri ve hizmet gibi ev içi rollerde tasvir edildiği belirlenmiştir. Kadınlar genellikle anne, kraliçe, eş, prenses, kız evlat gibi statülerle tanımlanmıştır. Kadın karakterler 19. yüzyıl Alman toplumunun bir yansıması olarak pasif bir şekilde konumlandırılmış, kadınlara aşçı ve hizmetçi gibi cinsiyete dayalı mesleki statüler dışında başka bir toplumsal statü verilmemiştir. Fakat bu durum süreç içerisinde değişim göstermiştir. Günümüzde Alman toplumunda kadınlar toplumsal normlardan sıyrılarak farklı statülerde aktif ve etkin bir şekilde yer almaktadır. Masal motiflerinin içinde bulunduğu toplum ve zamanın izlerini yansıttığı ve zamanla değişen dinamiklere uyum sağladığı görülmektedir.

Grimm Masalları kadın ve erkeklerin kişilik özellikleri açısından incelendiğinde erkeklerin daha çok pozitif, kadınların ise daha çok negatif özelliklerle tasvir edildiği görülmüştür. Erkek karakterler genellikle cesur ve risk alan kişiler olarak betimlenmiştir. Negatif özelliklerde ise zalimlik ve kurnazlık ön plana çıkmıştır. Bu çıkarımlar, masalların erkeklik ideali ve toplumsal cinsiyet normlarının şekillenmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Kadın karakterler genellikle merhametli, yardımsever ve fedakâr olarak tasvir edilirken, aynı zamanda kötü kalpli, zalim ve kıskanç gibi negatif özelliklerle de betimlenirler. Masallarda anneler genel olarak fedakâr, sevecen, merhametli, korumacı olarak resmedilmiştir. Avrupa kültüründe yerleşik olan fedakâr anne imajı, Alman toplumuyla içselleşmiştir. Bunun yanı sıra anne kavramına atfedilen bu iyi özellikler evrensel olarak anneliğin kutsal olarak görülmesiyle ilişkilendirilebilir. Grimm Masallarındaki kadın ve erkeklerin kişilik özellikleri, cinsiyet rolleri ve toplumsal statüleri, o dönemin toplumsal normlarını ve kültürel değerlerini yansıtır. Bu masallar, erkek egemen bir kültürün izlerini taşıırken, kadın ve erkek karakterler arasındaki cinsiyet

rollerinin farklılıklarını vurgular. Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak görülebilir.

Masallardaki karakterlerin cinsiyet temelinde analiz edilmesi, kadın ve erkeklerin toplumdaki rollerinin ve beklentilerinin anlaşılmasına katkı sağlar. Çalışma, Grimm Masallarının toplumsal statülerin, kişilik özelliklerinin, cinsiyet algısının ve rollerinin nasıl inşa edildiği ve yansıtıldığına dair önemli birer folklorik belge olduğunu göstermektedir. Bu masallar, o dönemin Alman toplumunun kültürel ve toplumsal normlarını yansıtarak, kadın ve erkek karakterlerin rollerini şekillendirmiş ve gelecek nesillere aktarmıştır. Bu çalışma, folklorun toplumsal cinsiyet normlarını sorgulama ve değiştirme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Bu masalların incelenmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin tarih içinde nasıl şekillendiğini ve değiştiğini anlamak için önemli bir kaynak sunar. Ayrıca, masalların günümüz toplumlarında hâlâ etkili olan cinsiyet normlarını ve stereotiplerini nasıl etkileyebileceğini anlamak için de önemlidir. Bu nedenle, bu çalışma masalları günümüz değerlerine uygun şekilde yeniden anlatmak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele etmek için kullanabilecek bir kaynak olarak değerlendirebilir. Bu tür masalların analizi, farklı kültürlerden gelen diğer masallarla karşılaştırıldığında daha derin bir anlayış sağlayabilir. Örneğin, “Andersen Masalları” veya diğer Avrupa masal koleksiyonları, benzer veya farklı cinsiyet normlarına ve rollerine sahip karakterleri içerebilir. Ayrıca, Asya veya Afrika masalları gibi farklı kültürlerden gelen masalların incelenmesi, çeşitli toplumların cinsiyet rollerine yönelik farklı yaklaşımlarını anlamamıza yardımcı olabilir. Bu şekilde, kültürler arası bir karşılaştırma yaparak masalların cinsiyet algısının nasıl çeşitlilik gösterebileceğini anlamak mümkün olabilir. Örneğin, Grimm Masalları’nda kadının ev içi statülerle tasvir edilirken, Türk masallarında kadın oldukça etkindir ve masalın akışında rol oynamaktadır. Hem olumlu hem de olumsuz özellikleriyle masalı sürüklemektedir. Masalarda kadın karakterler de erkek karakterler kadar etkili olmuşlardır. Yeri geldiğinde cesaretiyle ön plana çıkarak savaş meydanında dahi yer alırlar. Buna en güzel örneklerden birisi “Minku Batur” masalında, Minku’nun karısı savaş meydanında öldürülmek üzere olan kocasını savaşarak düşmanın elinden kurtarmasıdır (Yalçınkaya 2019: 182, 199). Buna benzer örnekler Türk masallarında sıkça görülmektedir. Buna karşın Grimm masallarında kadın genellikle daha pasif bir görüntü çizmektedir. Grimm masallarında kadınlara atfedilen olumsuz özelliklerin bazı Türk masallarında da görüldüğünü ifade etmek gerekir. Örneğin “İnsan Yiyen Kız” masalında, kötü kadın, üvey anne olunca kötülükler yapmaya başlar (Akar 2006: 225). Bu örneklerden yola çıkarak farklı kültürlerde cinsiyet rollerinin farklılıklar ve benzerlikler gösterebileceği söylenebilir.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, Özlem. *Türk Masallarında Kadın Figürü Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2006.
- Asendorpf, Jens B. *Psychologie der Persönlichkeit*. Berlin: Springer, 1996.
- Atkinson, Richard C., Rita Atkinson, Edward E. Smith, Daryl J. Bem ve Susan Nolen-Hoeksema. *Psikolojiye Giriş*. (Çev. A. Yavuz). İstanbul: Arkadaş Yayınları, 1999.
- Bacchilega, Christina. *Postmodern Fairy Tales: Gender and Narrative Strategies*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1997.
- Bensman, Joseph ve Bernard Rosenberg. *An Introduction to Sociology*. New York: Praeger Publishers, 1976.
- Berghammer, Fabian. *Darstellungsformen der Frauenrolle im Märchen. Eine Analyse aus typologischer, erzähltheoretischer und genderkritischer Sicht anhand ausgewählter Texte der Brüder Grimm und Bettina von Arnim*. (Unveröffentlichte Masterarbeit) Universität, Salzburg, 2020.
- Boratav, Pertev Naili. *Zaman Zaman İçinde*. İstanbul: Adam Yayınları, 1992.

- Butler, Judith. *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. (Çev. B. Ertür). İstanbul: Metis Yayıncılık, 2016.
- Çalık, Sibel. *Grimm Masallarının Dönüşümü Üzerinden Kadın İmgesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2018.
- Çiçek, İlhan ve Ayşe Esra Aslan. "Kişilik ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri: Kuramsal Bir Çerçeve". *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10 (1), (2020): 137-147.
- Çobanoğlu, Özkul. *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ, 2008.
- Dingeldein, Heinrich. J. "Hexe und Märchen: Überlegungen zum Hexenbild in den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm". In: S. Früh, R. Wehse (Hg.): *Die Frau im Märchen* (50-59). Kassel: Rainer-Röth-Verlag, 1985.
- Dökmen, Zehra Yaşın. *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2009.
- Dundes, Alan (Ed.). *The Study of Folklore*. N. J.: Prentice Hall, 1965.
- Erum, Tazeen. "The History of Gender Ideology in Brothers Grimm's Fairy Tales". *Researchgate*, 1 (16), 2009.
- Giddens, Anthony. *Sosyoloji* (Hz. Cemal Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2012.
- Grimm, Jacop ve Wilhelm Grimm. *Kinder- und Hausmärchen*. Stuttgart: Reclam, 2014.
- Karaaslan, Ceren. *Anonim Türk Masallarında Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2019.
- Koraş, Gül Enise. "Andersen ve Grimm Kardeşlerin Masallarında Cinsiyet ve Karşıt Kavramların İncelenmesi". *The Journal of Academic Social Science*, 92(92), (2019): 530-540.
- Langer, Günter. *Die Rolle in Gesellschaft und Theater*. Tübingen, Basel: Francke, 1996.
- Leach, Maria ve Jerome Fried. *Standard Dictionary of Folklore: Mythology and Legend*. New York: Funk & Wagnalls, 1949.
- Linton, Ralph. *The Study of Man*. New York: Appleton Century Company, 1936.
- Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü* (Çev. Osman Akıncı, Derya Kömürü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.
- Neuhaus, Stefan. *Märchen*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2017.
- Oğuz, M. Öcal. "Folklor ve Kültürel Mekân". *Millî Folklor*, (19) 76, (2007).
- Oğuz, M. Öcal. "Türkiye'de mit ve Masal Çalışmaları veya Bir Olumsuzlama ve Tek-Tipleştirme Öyküsü". *Millî Folklor Dergisi* 11(85), (2010): 36-45.
- Ölçer Özinel, Evrim. *Masal Mekânında Kadın Olmak*. Ankara: Geleneksel Yayınları, 2006.
- Örnek, Sedat Veyis. *Türk Halkbilimi*. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği, 1995.
- Parks-Leduc, Laura, Feldman, Gilad, and Bardi, Anat. Personality Traits and Personal Values: A Meta-Analysis. *Personality and Social Psychology Review*;19(1), (2015): 3-29.
- Röhrich, Lutz. "Mann und Frau im Märchen". L. Harlina, S. Früh ve W.Shultze (Hg.). *Mann und Frau im Märchen: Forschungsberichte aus der Welt der Märchen*, (10-28). München: Diederics. 2002.
- Rölleke, Heinz. "Jacob und Wilhelm Grimm: Kinder- und Hausmärchen". In: Handbuch zur Kinder- und Jugendliteratur: Von 1800 bis 1850. Hg. Otto Brunken, Bettina Hurrelmann und Klaus-Ulrich Pech. Stuttgart: Metzler, (1998): 849-875.
- Saraç, Simge. "Toplumsal Cinsiyet". L. Gültekin, G. Güneş, C. Ertuğ ve A. Şimşek (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Ankara: Atılım Üniversitesi. (2013): 27-32
- Sarper Öztürk, Feyza. *Türk ve Alman Masallarından Seçilen Örnek Metinlerde Kadın Figürleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2011.
- Schulze, Nicola. *Die Darstellung der Frau in der(west-)europäischen Literatur des 19. Jahrhunderts am Beispiel von Jane Austens "Emma", Gustave Flauberts "Madame Bovary" und Theodor Fontanes "Effi Briest"*. München: GRIN Verlag, 2010.
- Scott, Joan W. "Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi." (Çev. D. Demirler ve F. Dinçer). *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* (12), (2010): 112-138.
- Seçgin, Feride ve Nurhayat Yoloğlu. "Grimm Masallarında Sunulan Toplumsal Cinsiyet Söylemi ve Evlilik Algısı: Propp Analizine Göre On İki Kardeş Masalının İncelenmesi". *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 7(2), (2022): 177-200.
- Sezer, Özlem. *Masallarda Toplumsal Cinsiyetin İşlenişi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2004.
- Thompson, Stith. *Motif-Index of Folk-Literature, A Classification of Narrative Elements in Folk Tales, Ballads, Myths, Fables, Mediaeval Romances, Exempla, Fabliaux, Jest-Books, and Local Legends* (Vol. 4). Indiana University Press, 1955.
- Tatar, Maria. *Von Blaubärten und Rotkäppchen: Grimms Grimmige Märchen*. Salzburg und Wien: Residenz Verlag, 1990.
- Taymur İbrahim ve Mehmet Hakan Türkçapar. "Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar". *Current Approaches in Psychiatry*. 4(2), (2012): 154-177
- Tóth, Barbara. *Stiefmütter. Leben mit Bonuskindern*. Salzburg und Wien: Residenz Verlag, 2018.
- Ulukan, Ayşe. *Dede Korkut Hikâyeleri ve Grimm Masallarında Kültür ve İnançlara Yerleşmiş Renk ve Sayı İmgelemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2012.
- Walsh, Michael G. *Grimms' Kinder- und Hausmärchen in Postmodern Contexts*. Doctoral Thesis. Michigan: Wayne State University, 2001.
- Yalçınkaya, Fatoş. "Uygur Sihir Masallarındaki "Kadın" Tipi Üzerine Bir İnceleme". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 19(1), (2019): 181-193.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay. 2016.
- Yılmaz, Betül Havva. *Masalların Dönüşü, Masalların Dönüşümü: Çağdaş Türk Edebiyatında Grimm Masallarının Metinler Arası Kullanımları (Murathan Mungan Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, 2013.